

Consum i motors de creixement

El Dossier d'aquest *Informe Mensual* el dediquem al consum de les llars, la principal partida del producte interior brut (PIB) de l'economia espanyola pel costat de la demanda. Representa el 57% del PIB, una xifra que exclou els béns subministrats per les Administracions públiques, com l'educació, la sanitat, la seguretat o la defensa (en total, aquests altres béns sumarien un altre 20% del PIB). Es pot argumentar que es tracta d'un mesurament que aproxima el nivell de benestar millor que el propi PIB. Al cap i a la fi, ens satisfà més consumir que produir.

A alguns els pot sorprendre que, malgrat la recuperació dels últims anys, el consum de les llars encara se situa, en termes reals, el 5% per sota dels nivells màxims anteriors a la crisi. Així, doncs, malgrat que el PIB hagi recuperat, en el segon trimestre d'enguany, les cotes precrisi, el consum encara no ho ha fet. Això s'explica perquè el principal motor de la recuperació de l'economia espanyola han estat les exportacions.

De fet, quan es diu que el consum és el motor del creixement econòmic, sovint es confonen causa i efecte. Certament, el consum ajuda a explicar els moviments cíclics d'una economia: si la confiança cau o la incertesa es dispara, els consumidors tendiran, per exemple, a ajornar les decisions de compra de béns duradors o a reduir la despesa en oci. I, com que el consum té un pes molt elevat sobre el PIB, les petites oscil·lacions en la propensió a consumir es traslladen de forma significativa al conjunt del PIB.

Però el que, en realitat, determina el creixement d'una economia a llarg termini, i la seva capacitat de consum, són l'estalvi i la inversió, i tot allò que permet millorar la productivitat –produir més amb menys. L'estalvi permet finançar la inversió, en capital físic i en capital humà. Per aquest motiu, un consum excessiu –o, dit d'una altra manera, un estalvi massa baix– acaba repercutint negativament en el potencial de creixement d'una economia. La productivitat creix amb la innovació –aparició de nous productes, models de negoci i millora de processos productius–, amb l'aprofitament d'economies d'aglomeració –els *clusters* són importants– i amb una assignació correcta dels recursos davant els canvis en l'entorn. Per tot plegat, una educació de qualitat, un sistema productiu flexible i obert a la competència, un entorn normatiu que afavoreixi la creació i el creixement de les empreses, i un bon mecanisme de selecció d'inversions públiques són alguns factors importants, tot i que n'hi ha molts més.

Impulsar el consum sense impulsar tot l'anterior és posar el carro davant els bous. En aquest sentit, els qui creuen que, en aquests moments, un augment generalitzat i significatiu dels salaris en l'economia espanyola seria positiu per al creixement segurament cometen aquest error. Hi haurà empreses o sectors que es poden permetre augments més forts dels salaris, però, amb una taxa d'atur que encara supera el 17%, la moderació dels increments salarials encara és important per promoure la creació d'ocupació i per maximitzar el creixement de les rendes de les famílies.

En termes d'equitat, també és important que els més joves, que, en molts casos, són els qui han patit els ajustos salarials més intensos en els últims anys, puguin retallar distàncies en la seva capacitat de consum en comparació amb els més grans i que, alhora, es pugui continuar reduint la seva taxa d'atur.

Enric Fernández
Economista en cap
30 de setembre de 2017